

Nebaidās mainīt spēles noteikumus

Rolands Keišs par vienu no pierobežas plusiem Ruzskata mieru un harmoniju.

Pašā robežas tuvumā ar Krieviju, Balvu novada Šķilbēnu pagastā, jau 32 gadus pastāv, attīstās un darbojas zemnieku saimniecība «Kotiņi». Viņu vārds komentārus neprasa – tuvā un ne tik tuvā apkārtnē šo saimniecību un tās produkciju zina teju katrs. Un pelnīti. Darbs šeit nerimstas pat oktobrī. Agrā rīta stundā saimniecībā jau ieripo pirmais tūristu autobuss – dzīve kūsā. «Kotiņu» saimnieks Aldis Ločmelis devies pelnītā atvaļinājumā sakārtot domas, lai pēc laika atkal varētu strādāt un dzīvot citādāk. «Bet tikmēr nekas neapstājas. Komanda tur roku uz pulsa un turpina darboties,» teic «Kotiņu» saimnieka labā roka un projektu koordinators Rolands Keišs.

Lauksaimniecība ir neprognozējama nozare – to apliecinās ikviens, kurš mēģinājis kaut ko izaudzēt un pārdot. Šo faktu pierāda arī «Kotiņu» Facebook kontā publicētā ziņa, ka saimniecībā piedzīvots nebijis gadījums – 25. septembrī jau kuļ griķus.

– Lauksaimniecība patiešām ir neprognozējama, un visiem ir skaidrs, ka esam atkarīgi no laikapstākļiem. Šogad patiešām ir nebijis gads, jo sākām kult jau augusta vidū, kas ir ļoti agri. Bet, par griķiem runājot, izmēģinām jaunu tehnoloģiju, kas izrādījies diezgan veiksmīga. Mums ir jauns plāvējs, ar kuru griķu masu nokuļ un noliek vālā. Tas pastāv, un tad var braukt kombains. Šogad nelīst, laikapstākļi lauksaimniekiem diezgan labvēlīgi. Izskatās, ka raža varētu būt par kādiem 20–25 % labāka nekā pagājušogad. Pagājušogad bija pavisam slikti.

32 gadu laikā kopš «Kotiņu» dibināšanas no sākotnējiem 14 ha jau apsaimniekojat 5500 ha zemes platības. Jums īpaši izdevās uzņemt apgriezienus, izmantojot ES resursus un investīcijas?

– Investīcijas saimniecībā ieguldītas vienmēr, – īpašnieks Aldis ārzemēs nav sapircis nekustamos īpašumus. Visa nauda, kas nopelnīta, te arī paliek. Jā, gada pārskatos parādās kaut kāda peļņa, bet realitātē šī nauda ieguldīta jaunās tehnoloģijās, būvniecībā vai kāda īpašuma sakopšanā. Ja runājam par lauksaimniecību, Eiropas fondu nauda «Kotiņiem» vienmēr bijusi līmenī, kad vairāk vairs nevar paņemt – esam dabūjuši maksimumu no pieejamā.

Latgalē saimniekošanai nav labvēlīgākie nosacījumi – veģetācijas periods 21 dienu vēlāk nekā Kurzemē, līdz ostai – liels attālums, pierobežas tuvuma dēļ tirgus vērsti tikai uz Eiropu. Tas nozīmē, ka arī iespējas – uz pusi mazākas?

– Izaicinājumu ir vairāk, bet iespējas ir, un mēs tās izmantojam. Esam izveidojuši jaunu kooperatīvu un iegādājušies zālāju sēklu žāvētāju. Lielais attālums, klimatiskie apstākļi, arī augsnes vidējais auglības rādītājs mums ir 33–34 balles (Kurzemē tās ir 65–80), un tas liek domāt un darīt citādāk. Nevaram izaudzēt rapsi, jo klimata dēļ tas nepārziedo, kviešu ražības nav. Pēc lielajiem plūdiem 2017. gadā ražas vairs nav, laikapstākļi rada lielus riskus. Lai kaut ko izaudzētu, jāliek diezgan daudz augu aizsardzības līdzekļu, minerālmēslojuma. 2017. gadā to izdarī-

jām, un viss noslika – piedzīvojām ļoti lielus zaudējumus. Tāpēc mainām domāšanu un daudz ko pārstrādājam, mēģinām audzēt kultūraugus, kas piemēroti mūsu klimatiskajiem apstākļiem, neprasa tik daudz ieguldījumu un mazina riskus. Nevienam nav noslēpums, ka Ukraina būs Eiropas Savienībā, un šobrīd jau jūtam, ka tas Ukrainas grauds ir klātesošs gan veikal plauktos, gan arī tirgū. Un kviesim cenas vairs nebūs nekad. Mēs savos laukos varam izaudzēt septiņas tonnas kviešu, saliekot ļoti daudz minerālmēsli, bet Ukrainā izaudzē septiņas tonnas, nedarot neko. Neesam spējīgi konkurēt, jo viņiem zemes ir auglīgākas un apjomi – lielāki.

Kā ir būt uzņēmējam Latgalē un Latvijas lauksaimniekam pašā robežas ar Krieviju tuvumā?

– Tas ir izaicinoši. Zemes cena Latgales reģionā, pierobežā, nav tāda pati kā, piemēram, Zemgalē. Tajā pašā laikā tas ir mūsu resurss un mūsu ķīla bankai. Traktors Zemgalē, Kurzemē vai Vidzemē maksā vienu cenu, bet mums, lai ieķīlātu zemi un nopirktu traktoru, vajadzīgi, piemēram, 20 ha zemes. Zemgalē šim pašam mērķim pietiek ar 3 ha, jo tur zeme maksā daudz dārgāk. Tas ir gan labi, gan slikti. Ja nepiedzīvosim Eiropas vai pasaules politiku, ka šo vietu pierobežā, Eiropas sākumā ar Krieviju, vajag iznīdēt vai uztaisīt poligonu, esam gatavi strādāt. Ja sajūtīsim atbalstu no valsts, turpināsim iesākt.

Runājot par valsts atbalstu, «Kotiņos» ciemojušies teju visi Valsts prezidenti, ministri un augsta ranga amatpersonas. Esat sadzirdēti?

– Nevar zināt, kurā brīdī un kurā kabinetā pēc tam kas tiek runāts, ņemts vērā vai nē. Runājot par vietējo politiku, mēs Latvijā esam ļoti maziņi, un pati Latvija ir maziņa. Tajā pašā laikā ir daudz biedrību, kas katra to deķi velk uz savu pusi. Kurzemei un Zemgalei nerūp Latgales problēmas, viņi nezina, kas mums te par izaicinājumiem. Tas pats arī mums, – Latgalē nerūp, ka Liepājā no jūras nāk roņi, un mēs nevaram neviena vietā izlemt, šaut viņus vai nē. Un tā ir lielākā bēda. Par lielajiem attālumiem līdz ostai jau sen ar biedrību «Latgales ražojošo lauksaimnieku apvienība» esam vienojušies par kompensācijas mehānismu ieviešanu. Bija izdomāts, ka par hektāru varētu saņemt 30 eiro, bet pēc tam lobījs (tie, kuri negrib, lai Latgalē atnāk naudiņa), pateica, – uztaisām, lai viņiem tiek vismaz kaut kas – 10 eiro. Bet par 10 eiro nevar izbraidīt Rīgu. Ir daudz organizāciju, diemžēl tās ir diezgan ietekmīgas. Vairi iet, skriet, darīt un kaut ko izdomāt, bet, ja pretī ir politiepaidīgās personas, grūti kaut ko pamainīt.

Visiem zināms teiciens – kas lēni nāk, tas labi nāk. Izveidots kooperatīvs, un šogad atklāts zālāju un starpkultūru sēklu pārstrādes komplekss.

– Esam sākuši darbību un tagad diezgan strikti mainām spēles noteikumus par labu lauksaimniekiem. Augsnes ir sliktas. Kā jau minēju, bez lieliem ieguldījumiem kviešus nav iespējams izaudzēt, bet ir variants audzēt zālājus, velnauzu, vīķus. Savukārt zālājus nav iespējams izkaltēt bez pareizās kalts, tieši tādēļ tā bija vajadzīga. Šobrīd Eiropas zaļais kurss pieprasa starpkultūru sēšanu, grāvmalu applāšanu un zaļināšanu, ceļu apsešanu. Tam vajadzīga sēkla, kuru šobrīd 90–95 % valstī iaved. Tagad tas viss ir iespējams. «Kotiņiem» jau ir 500–700 ha zālāju, vēl daži kooperatīva biedri zālāju sēj.

Tālāk vajag tikai attīstīties?

– Jā, rādīt piemēru un iet uz priekšu. Mums ir daudz mazo saimniecību, kuras apsaimnieko no 10 līdz 50 ha zemes. Šie cilvēki strādā valsts darbā – pašvaldībā, robezsardzē vai skolā. Pēc darba viņi atnāk mājās un turpina strādāt savā saimniecībā. Bet matemātika ir vienkārša, – ja nav 250 ha zemes, ar lauksaimniecību praktiski neko nevar nopelnīt.

Savukārt, audzējot zālāju, mums noslēgti līgumi, ka par āboliņa sēklu maksā, piemēram, 2,50–2,90 eiro kilogramā. Tātad tonna maksā 2,5 tūkstošus. Ir starpība, ko audzēt! Tagad mums ir kalte, tādēļ uzdevums ar savu piemēru parādīt, ka varam audzēt un kaltēt. Tā ir iespēja nopelnīt lauksaimniekiem, tostarp mazajiem.

Šobrīd uz robežas ar kaimiņu Krieviju ceļ žogu, bet vai tikpat būtiski nebūtu arī celt uzņēmēju mūri?

– Dzīvojam, strādājam pierobežā un šobrīd nesaprotam, ko no mums grib. Vai vēlas panākt, ka te ir tukšs un potenciālais kara lauks, vai tomēr apdzīvota vieta, kurā strādā uzņēmēji?! Kaut kādu finansējumu Eiropa iedod, bet no valsts nejūtam, ka būtu stratēģiskie projekti un kādas ga-

rantijas. Ar vienu roku tā kā dod, ar otru sola palīdzēt. Bet beigās nekā nav. Tie ir lieli izaicinājumi ne tikai mums, bet arī privātajiem mazajiem biznesiem. Kam banka naudu dod? Nevienam. Politikiem, neskatoties uz valsts noslēpumu, būtu skaidri jāpasaka, pierobežu attīstām vai nē.

Latgale tiek uzskatīta par ekonomiski atpalikušāku reģionu, bet jūsu saimniecība joprojām aug un attīstās. Kur ir tā veiksmes atslēga?

– Veiksmes atslēga ir pārstrāde un inovācijas. Ja mēs būtu turpinājuši sēt rapsi, kas nepārziedo un par ko apdrošinātāji krata ar pirkstu, piedraudot, ka vairāk neapdrošinās, jo rapsis nepārziedo, nekas nenotiktu. Matemātika neiet kopā, tāpēc jāmainās un jāiet laikam līdzi. Tas neļauj atslābt pašiem.

Stāstot par to, ko saimniecībā darāt, piesaistījāt pat uzņēmuma tēla veidotāju.

– Tūrisms – tā ir sadaļa, ko redzam kā labu nākotnes potenciālu. Pagājušogad «Kotiņos» viesojās aptuveni pieci tūkstoši tūristu, un viņi visi pie mums brauc speciāli. Tā nav maģistrāle, kur pietāja garāmbraucot. Un, paldies Dievam, jau attīstās arī apkārtnē. Uptītē ir folkloras kopa, izlaušanās istaba, pret Rekas dzirnavām tirgo dārzenus, ir šmakovka, nākamgad būs «Rols Ols». Bez TikTok un Facebook reklāmas tie pieci tūkstoši tūristu nebūtu iespējami. Tēla veidotāju Edgaru Aivaru piesaistījām istajā brīdī.

Kāpēc šī reklāma bija tik svarīga?

– Šobrīd veikal plauktos stāv «Kotiņu» zirņi, kas maksā 1,50 eiro kilogramā, bet blakus tiem – Ukrainas, kas maksā 0,75–0,80 eiro. Cilvēks ar Latvijas labklājības līmeni, protams, ņems tos lētākos. Bet kur ir liela starpība? Mēs esam Eiropā, Ukraina vēl tikai būs. Tur vēl atļauti dažādi lēti preparāti, kas Eiropā jau sen aizliegti un, cilvēkam lietojot uzturā, pat bīstami. Savukārt mums Eiropā ir pieejami dārgi, bet tai pat laikā nerada draudus pircējam. Un tur tā cenu starpība rodas. Bet cilvēki nesaprot un nezina, ka ēd produktu, kas apstrādāts ar Eiropā aizliegtu preparātu. Savukārt mēs savu produktu varam saukt par nišas produktu, jo nav problēmu pierādīt katra grauda izcelsmi un izsekojamību no iesašanas brīža līdz pat gatavam produktam, ko iedodam pagaršot Rekas dzirnavās.

Kas ir pierobežā dzīvojošo cilvēku spēka avots, un cik droši te var justies?

– Sevi mierinām, – ja kaut kas sākas, droni vai raķetes mēģinās tikt līdz Rīgai, mēs viņiem te neesam vajadzīgi. Mūsu reāls drauds ir tanki un iebrocēju masa. Protams, pēc kara uzsākšanās Ukrainā bijām bažīgi un šķita, ka tas viss ir tepat, tepat blakus. Bet nu jau mazliet aprasts ar šo situāciju. Taču, ja runājam par spēka avotu cilvēkiem pierobežā, tas ir *strāsnis* (aut. – spēcīgs, no latgaliešu val.) patriotisms. To spriežu pēc sevis. Man patīk sava vieta, kur ir tēva pagalms, te viss ir savs. Pēc vidusskolas mazliet pamēģināju pabūt Anglijā un sapratu, ka tas nav domāts man. Mēs mīlam savu vietu, savu zemi, savu Latviju. Bet nav jau slikti tikai pie mums – pabrauciet pa jebkuru pierobežu. Visur ir aptuveni līdzīgi, tikai nezina kādēļ lielāku uzsvāru vienmēr liek uz Latgali.

«Kotiņi» ir spilgts piemērs teicēnam: ja nesēdēsi, rokas klēpī salicis, tad tev būs...

– Viena no galvenajām pamatvērtībām ir Alda cilvēciskums. Aldim piemīt viena svarīga īpašība – viņam rūp vide apkārt, cilvēki. Un ne jau vārdos. Pagastā viņš ļoti daudzjiem palīdz vienkārši tāpat, jo rūp. Aldim ir ļoti tāls redzējums gan uzņēmējdarbībā, gan kopējā attīstībā. Viņam rūp tas, cik tālu tieku es ar savu uzņēmumu «Rols Ols», Aldis mēģina palīdzēt, cik vien var. Viņš negrib braukt gar Rekas ciemu un skatīties, kā mājas sabrūk un viss ir slikti. Aldis grib dzīvot ļoti sakoptā vidē ar tāl-ejošiem plāniem. Es kā cilvēks šo īpašību esmu viņā saredzējis un mēģinu attīstīt arī sevī. Ticu, ka arī darbinieki redz, kāds ir Aldis, un ka viņam patiešām tas rūp. Šādi no vienas saknītes tā mūsu ābele aug arvien lielāka. Bet uzsvārs ir uz vārdu 'cilvēcība', kas mūsdienās ir retums. Kad uz «Kotiņiem» pirmo reizi atbrauca uzņēmuma tēla veidotājs Edgars Aivars, Aldis kopā ar pušiem vecajā gaterī darba apģērbā šķiroja metālu. Edgars iedomājās, ka atbrauks un sastaps saimnieku, kurš staigā, ar degunu mākoņus stumdīdams. Bet, ieraugot to skatu gaterī, viņš bija tik pārsteigts! Cilvēcība piemīt gan Aldim, gan arī dzīvesbiedrei Vijai. Abi nākuši no vienkāršām ģimenēm un paši ar savu darbu rāda piemēru, ka tas, ko daudzi sauc par biznesa zvaigžņu slimību, viņiem patiešām nepiemīt.